

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Profilul Arte Plastice

CURRICULUM LA DISCIPLINA **COMPOZIȚIE**

Învățământul liceal (Clasele a X-a, a XI-a și a XII-a)

Chișinău, 2026

Coordonatori, Ministerul Educației și Cercetării:

- Valentina OLARU, Secretară de Stat, doctor în pedagogie,
- Corina LUNGU, șefă Direcția politici în învățământul general,
- Lilia CÎRLAN, consultant, Direcția politici în învățământul general.

Expert național:

- Mariana MARIN, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Grup de lucru:

- Ludmila MALARCIUC, coordonator la disciplinele de profil, expert curricular, magistrul în artele plastice, decorative și design, grad didactic superior, șefa Secției Didactic-Administrative, IP Colegiul de Arte Plastice “Alexandru Plămădeală”.
- Lilia PRISĂCARU, expert curricular, grad didactic superior, director adjunct, profesoară, Liceul Teoretic cu Profil Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”, mun. Chișinău.
- Olesea BELOCONNAIA, expert curricular, grad didactic unu, profesoară, Liceul Teoretic cu Profil Arte „Mihail Berezovschi”, mun. Chișinău.
- Mariana CERANIOV, expert curricular, grad didactic superior, Liceul Teoretic cu Profil Arte „Mihai Greu”, mun. Chișinău.

Cuprins

1. Preliminarii.....	4
2. Concepția disciplinei	5
3. Administrarea disciplinei	6
4. Competențe specifice disciplinei.....	8
5. Unități de învățare pe clase	13
6. Finalitățile învățării pe clase	41

1. Preliminarii

Disciplina *Compoziție* face parte din aria curriculară Arte și are statut de disciplină de specialitate în cadrul profilului Arte Plastice, contribuind la formarea artistică aprofundată a elevilor prin dezvoltarea capacității de organizare și structurare a limbajului vizual.

Curriculumul disciplinar este elaborat în conformitate cu documentele de politică educațională naționale și internaționale, inclusiv Codul Educației al Republicii Moldova; Strategia națională „Educația 2030”; Cadrul de Referință al Curriculumului Național (CRCN, ediția 2025); Concepția dezvoltării curriculumului școlar (2025); Planul-cadru pentru învățământul general, fiind aliniat orientărilor europene privind dezvoltarea competențelor-cheie și recomandărilor organismelor internaționale din domeniul educației și culturii.

În același timp, curriculumul este corelat cu repere internaționale relevante: Recomandările UNESCO privind educația artistică; Recomandările Consiliului UE (2018) privind competențele-cheie; Busola învățării 2030 (OECD); Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), în special ODD 4; Cadrul european DigiComp (competențe digitale); Cadrul GreenComp (competențe pentru sustenabilitate); Cadrul competențelor de inteligență artificială pentru elevi.

În cadrul profilului Arte Plastice, disciplina *Compoziție* are un rol integrator, valorificând și articulând achizițiile dobândite în cadrul disciplinelor Desen, Pictură și Istoria artelor plastice, prin orientarea acestora către elaborarea unui mesaj vizual coerent și expresiv. Astfel, disciplina contribuie la consolidarea unei gândiri vizuale organizate și la dezvoltarea capacității de proiectare artistică.

Disciplina îndeplinește funcții formative multiple – formativă, integrativă, aplicativă și orientativă – susținând dezvoltarea capacității elevilor de a structura elementele limbajului plastic în compoziții semnificative, de a construi relații vizuale coerente și de a comunica idei prin imagini.

Scopul general al disciplinei constă în formarea capacității elevilor de a concepe, organiza și realiza imagini plastice coerente, prin utilizarea conștientă a elementelor și principiilor compoziționale, în funcție de intenția artistică și de contextul de comunicare vizuală.

Relevanța disciplinei este determinată de contribuția sa la:
dezvoltarea gândirii vizuale structurate și a capacității de organizare a spațiului plastic;

- formarea competențelor de conceptualizare și proiectare artistică;
- integrarea și valorificarea cunoștințelor și abilităților dobândite în cadrul disciplinelor artistice de profil;
- dezvoltarea capacității de comunicare vizuală în contexte variate;
- orientarea profesională în domenii precum artele vizuale, designul, arhitectura și industriile creative.

În contextul societății contemporane, caracterizată prin diversitatea și complexitatea comunicării vizuale, disciplina *Compoziție* contribuie la formarea unor elevi capabili să elaboreze mesaje vizuale coerente, să organizeze informația vizuală în mod semnificativ și să răspundă creativ cerințelor culturale și sociale actuale.

Disciplina valorifică relații interdisciplinare cu desenul, pictura și istoria artelor plastice, precum și cu domenii precum matematica (structură, proporții), literatura (narațiune vizuală), științele naturii și tehnologiile digitale, contribuind la dezvoltarea unei înțelegeri integrate a fenomenului artistic și la transferul competențelor în contexte variate de învățare și creație.

2. Concepția disciplinei

Disciplina *Compoziție* este concepută ca nucleu al construcției artistice, orientată spre organizarea semnificativă a elementelor vizuale și elaborarea mesajului plastic în funcție de intenția expresivă și contextul de comunicare.

În condițiile evoluțiilor contemporane din arta vizuală și din mediul cultural, compoziția depășește statutul de tehnică de organizare formală, devenind un proces de generare a sensului vizual, care implică selecție, structurare și interpretare. Transformările actuale, marcate de diversificarea formelor de expresie artistică și de interacțiunea cu mediile digitale, determină orientarea disciplinei către dezvoltarea gândirii vizuale conceptuale și a capacității de construcție a imaginii în contexte variate.

Viziunea disciplinei configurează compoziția ca spațiu de sinteză între idee, formă și expresie, în care elevul își dezvoltă capacitatea de a organiza și de a transforma elementele vizuale în structuri coerente, purtătoare de semnificație artistică.

Misiunea disciplinei constă în dezvoltarea capacității elevilor de a concepe și de a construi imagini plastice prin utilizarea conștientă a principiilor compoziționale, în raport cu intenția artistică, contextul cultural și funcția comunicativă a imaginii.

Finalitatea educațională vizează formarea unui elev capabil să elaboreze demersuri artistice coerente, să structureze și să argumenteze soluții vizuale și să utilizeze compoziția ca instrument de expresie și comunicare în contexte diverse, inclusiv sociale și profesionale.

Din perspectivă epistemologică, disciplina valorifică caracterul procesual și reflexiv al creației artistice, în care compoziția este rezultatul unui parcurs ce include investigarea temei, explorarea variantelor vizuale, selecția soluțiilor și evaluarea rezultatului. Cunoașterea artistică se construiește prin interacțiunea dintre experiența practică și analiza critică, într-un cadru deschis și interdisciplinar.

În plan valoric, disciplina promovează coerența și claritatea expresiei vizuale, creativitatea și originalitatea, precum și responsabilitatea în construcția mesajului artistic. Totodată, susține respectul pentru valorile culturale și deschiderea către diversitate, contribuind la dezvoltarea unei atitudini estetice și reflexive față de imagine și semnificația acesteia.

Prin specificul său, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor-cheie, în special a competenței de exprimare culturală și artistică, precum și a gândirii critice, a capacității de rezolvare a problemelor vizuale, a comunicării și a autonomiei în învățare.

Relevanța disciplinei este susținută de rolul său în formarea capacității de organizare a informației vizuale și de elaborare a mesajelor plastice în contexte contemporane, contribuind la pregătirea elevilor pentru domenii în care structurarea și comunicarea vizuală sunt esențiale.

În plan conceptual, disciplina se integrează într-un sistem coerent al disciplinelor artistice și stabilește conexiuni cu alte domenii ale cunoașterii, facilitând abordări interdisciplinare și transferul competențelor în contexte variate de creație și interpretare.

În ansamblu, disciplina *Compoziție* configurează un demers educațional centrat pe organizarea conștientă și expresivă a limbajului vizual, contribuind la dezvoltarea gândirii artistice conceptuale și a capacității de construire a mesajului plastic. Prin integrarea dimensiunilor creative, structurale și reflexive, disciplina susține formarea unei personalități autonome, capabile să elaboreze soluții vizuale coerente, să valorifice principiile compoziționale în contexte variate și să se exprime artistic într-un mod relevant și responsabil în spațiul cultural contemporan.

3. Administrarea disciplinei

Administrarea disciplinei *Compoziție* este realizată în conformitate cu Planul-cadru pentru învățământul general și cu structura anului școlar, asigurând un echilibru între activitățile de predare-învățare, exersare practică și evaluare. Disciplina este organizată progresiv pe clase în învățământ liceal, cu alocarea a 2 ore pe săptămână pentru fiecare clasă de liceu, ceea ce corespunde unui total mediu de 68 de ore anual, în funcție de calendarul școlar

Numărul unităților de învățare la disciplina *Compoziție* este stabilit astfel încât să asigure dezvoltarea echilibrată și progresivă a competențelor specifice, expresive și comunicative, fiind adaptat particularităților de vârstă ale elevilor și nivelului de complexitate al conținuturilor.

Administrarea disciplinei (clasele a X-a–a XII-a)

Disciplina	Aria curriculară	Statut	Profil	Clasa	Nr. ore/săptămână	Nr. ore anual	Nr. unități de învățare
Compoziție	Arte	Obligativ	Arte Plastice	X	2	68	3
Compoziție	Arte	Obligativ	Arte Plastice	XI	2	68	3
Compoziție	Arte	Obligativ	Arte Plastice	XII	2	68	3

Distribuția unităților de învățare respectă progresia competențelor și creșterea graduală a complexității activităților de la exerciții de bază la creații vizual-plastice.

Repartizarea unităților de învățare (clasele a X-a–a XII-a)

Unități de învățare / semestre	Total ore	Din ele, număr de ore			Activități de învățare - evaluare, număr	
		Predare - învățare	Lucrări practice	Evaluare sumativă	Proiecte interdisciplinare	Experimentarea tehnicilor de artă
Clasa a X-a						
Mijloace și procedee artistico-plastice (sem. I)	20	2	10	8	6	4
Strucruri compoziționale (sem. I)	14	2	6	6	-	-
Tipuri de compoziții (sem.II)	22	2	12	8	-	-
Proiecte artistice (sem. II)	12	2	8	2	12	
Total ore	68	8	36	24	18	4
Clasa a XI-a						
Mijloace și procedee artistico-plastice (sem. I)	20	2	10	8	6	2
Strucruri compoziționale (sem. I)	14	2	6	6	-	-
Tipuri de compoziții (sem.II)	22	2	12	8	-	-
Proiecte artistice (sem. II)	12	2	8	2	12	
Total ore	68	8	36	24	18	2
Clasa a XII-a						
Mijloace și procedee artistico-plastice (sem. I)	20	2	10	8	6	2

Strucruri compoziționale (sem. I)	14	2	6	6	-	-
Tipuri de compoziții (sem.II)	22	2	12	8	-	-
Proiecte artistice (sem. II)	12	2	8	2	12	
Total ore	68	8	36	24	18	2

Această repartizare asigură: echilibrul între dimensiunea teoretică și cea practică a formării vizual-artistice; accent pe activități aplicative, experiențiale și de creație artistico-plastică; corelarea cu finalitățile formative ale disciplinei și cu dezvoltarea competențelor specifice.

Evaluarea în cadrul disciplinei *Compoziție* este realizată în mod continuu și formativ, fiind adaptată specificului artistic, interpretativ și performativ al disciplinei: Evaluare inițială – 1 evaluare/an (diagnosticarea nivelului competenței de a structura elementele pe foaie, a capacității de a reda volumul sau adâncimea prin valorație (degradé-uri, tonuri, umbră și lumină), a aplicării legităților perspectivei liniare sau a perspectivei aeriene/cromatice (suprapuneri, micșorarea formelor în depărtare), comunicare vizual-plastică); Evaluare formativă – realizată sistematic (observare, feedback, autoevaluare, evaluare reciprocă); Evaluare sumativă – 4 evaluări/an (la finalul unităților de învățare); Evaluare prin produse vizual-plastice, participări prin lucrări proprii la expoziții, portofolii, comunicări/prezentări în cadrul evenimentelor artistice, proiecte artistice. Evaluarea vizează progresul individual, expresivitatea, autenticitatea, creativitatea, capacitatea de relaționare și integrare în activități de grup, în acord cu principiile evaluării autentice și echitabile.

Administrarea disciplinei respectă următoarele principii: Conformitatea cu Planul-cadru – numărul de ore și structura disciplinei sunt respectate integral; Progresivitatea învățării – conținuturile sunt organizate gradual, de la explorarea elementelor de bază la realizarea lucrărilor cu divers grad de complexitate; Echilibrul între componente – alocarea timpului în funcție de importanța și complexitatea conținuturilor; Accent pe practică – pondere majoritară acordată activităților de exersare și creație vizual-plastică; Flexibilitate – adaptarea demersului didactic în funcție de nivelul clasei și contextul educațional; Integrare interdisciplinară – realizarea de proiecte artistice integrate (desen, pictură, compoziție și istorie a artelor).

Detalierea repartizării orelor, a activităților de învățare și a strategiilor didactice se realizează în cadrul Sugestiilor metodologice, în funcție de: particularitățile de vârstă și de dezvoltare ale elevilor; resursele instituției (atelier, echipamente, suport digital); specificul profilului artei plastice și al contextului educațional.

4. Competențe specifice disciplinei

1. Explorarea mijloacelor și procedeele artistico-plastice de organizare a compozițiilor vizual-plastice pentru dezvoltarea gândirii și expresiei artistice personale, manifestând creativitate și sensibilitate estetică.
2. Aplicarea structurilor compoziționale în elaborarea compozițiilor, experimentând tehnici de artă corespunzătoare contextului.
3. Interpretarea subiectelor și conceptelor vizuale prin soluții compoziționale originale și expresive, manifestând deschidere pentru valorizarea experiențelor artistice, culturale și sociale.
4. Transferarea abilităților de compunere a spațiului plastic în contexte educaționale, sociale, culturale, manifestând deschidere pentru valorizarea experiențelor artistice.

5. Unități de învățare pe clase

Unități de competență	Unități de conținut recomandate	Rezultate ale învățării
Clasa a X-a		
Unități de învățare 1		
Mijloace și procedee artistico-plastice – 20 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valorile personale: Formarea capacității de observație și atenția la detalii în procesul de studiu și creație; Cultivarea perseverenței și a aspirației constante de a atinge cel mai înalt nivel posibil de performanță și calitate în procesul parcursului artistic; dedicare și dorința de a progresa continuu pentru atingerea unui obiectiv în pofida dificultăților/circumstanțelor. Valori sociale: Formarea competenței de lucru în echipă. Valori general-umane: Formarea responsabilității de asumare a deciziilor, acțiunilor și a consecințelor pentru protejarea mediului, prin folosirea rațională a materialelor de artă; Formarea responsabilității și asumarea consecințelor elaborării și distribuirii materialelor publicitare.		
1.1. Identificarea și analizarea rolului materialelor, a elementelor de limbaj plastic și a procedeelelor compoziționale în structurarea diferitelor discursuri vizual-artistice. 1.2. Experimentarea dirijată și liberă a materialelor, tehnicilor și acordurilor cromatice pentru obținerea de structuri plastice, efecte de textură și combinații formă-culoare. 1.3. Elaborarea de compoziții plastice originale, prin integrarea sinergică a subiectului, materialului, tehnicii și a procedeelelor de organizare ritmică și echilibrată a spațiului plastic. 1.4. Argumentarea critică și reflexivă a deciziilor plastice adoptate în	Concepte fundamentale, procese și relații esențiale, conținuturi aplicative și contextuale 1. Materiale, instrumente și tehnici: - Efecte artistice ale mijloacelor materiale; - Materiale artistice netradiționale; - Tehnici picturale, decorative etc. Concept fundamental: Expresivitatea mijloacelor materiale în creația plastică — explorarea modul în care alegerea materialului de artă, instrumentului și tehnicii condiționează discursul vizual și amplifică mesajul artistic. Teme aplicative sugerate: - Observarea și analiza efectelor artistice ale diverselor materiale în lucrări/ reproduceri de artă (realizate exclusiv din materiale reciclate, ambalaje, textile sau elemente organice (frunze, scoară, nisip). - Experimentarea integrării pigmenților neconvenționali (cafea, ceai, ceară, pigmenți naturali) pe suport textil sau hârtie artizanală, hârtie pentru acuarelă.	Elevul/eleva: - recunoaște calitățile expresive ale materialelor (tradiționale și netradiționale) și ale tehnicilor în opere de artă sau studii; - distinge relațiile dintre punct, linie, formă, variații cromatice și acorduri de ton/nuanță; - descifrează modul în care sunt distribuite masele, spațiile, ritmurile și proporțiile într-o compoziție; - obține variații cromatice (nuanțări, ruperi de ton, griuri) și acorduri semantice adaptate ideii plastice; - combină tehnici picturale și decorative (impasto, fuziuni, monotipie, secționare, suprapunere); - folosește materiale netradiționale și mijloace materiale neconvenționale pentru a crea expresivități de suprafață; - construiește spațiul plastic aplicând principii de distribuire calculată a maselor, proporții (inclusiv rețele/secțiuni) și echilibru.

propriile lucrări și evaluarea conceptual-tehnică a discursului vizual în contexte artistice comparative.	- <i>Contrariile texturilor</i>: Observarea în compoziții a efectelor artistice obținute prin alăturarea suprafețelor netede/lucioase celor rugoase (ex. colaj mixt, grunduri reliefate). - <i>Dialogul urmelor</i>: Exercițiu de expresivitate a urmei lăsate de spatulă, burete, perie aspră sau pieptene pe suport. 2. Mijloace artistice: • Punctul, linia și forma – elemente ale limbajului plastic; • Armonia culorilor și formelor; • Variabilitatea culorilor; • Variații cromatice (ton și nuanțe); • Semnificații cromatice; • Relația formă – culoare. <i>Concept fundamental</i>: articularea elementelor de limbaj plastic (punct, linie, formă) și a dinamicii cromatic-semantice pentru a construi o structură expresivă și echilibrată. <i>Teme aplicative sugerate</i>: - <i>De la punct la volum</i>: Compoziție abstractă în care densitatea punctului și modularea liniei (subțire/gros, continuu/sacadat) generează iluzia de spațiu și formă. - <i>Morfologia liniei</i>: Peisaj sau studiu de expresie tradus doar prin linii de tensiune și linii de contur. - <i>Gama restrânsă</i>: Compoziție monocromă sau studiu pe o singură dominantă cromatică, explorând trecerile de la tonuri închise/deschise la nuanțări subtile. - <i>Poli de saturație</i>: Exercițiu de trecere treptată de la o culoare pură (saturată) la ruperi de ton obținute prin amestec cu complementara sau cu griuri neutre. 3. Procedee artistice: • Distribuția calculată a spațiilor și maselor. • Proporția și echilibrul.	• <i>organizează</i> ritmuri plastice (simple, alternative, dinamice) prin repetarea, secționarea și juxtapunerea formelor. • <i>selectează</i> conștient cuplul <i>material–tehnică</i> în funcție de ideea/tema și mesajul simbolic urmărit. • <i>explică</i> motivarea alegerii anumitor game cromatice, tehnici sau materiale în raport cu tema abordată. • <i>analizează</i> eficiența echilibrului, a ritmului și a relației plin-gol în compoziția finală. • <i>formulează</i> aprecieri calitative și sugestii de optimizare utilizând un limbaj de specialitate adecvat.
--	---	---

- Relația subiect – material - tehnică.
- Juxtapunere, suprapunere, secționare.
- Ritmare prin repetarea formelor (ritmul simplu și ritmul alternativ).

Concept fundamental: organizarea și sintaxa spațiului plastic - orchestrarea rațională și intuitivă a maselor, proporțiilor și ritmurilor pentru a uni subiectul, materialul și tehnicile într-un tot unitar.

Teme aplicative sugerate:

- *Pondere a plinului și a golului:* Exerciții de observare bazate pe raportul dintre spațiul pozitiv (subiectul/masa) și spațiul negativ (fondul), căutând echilibrul asimetric.
- *Deconstrucție și reconstrucție:* Compoziție cubistă sau constructivistă în care un obiect static este secționat, suprapus și reasamblat din mai multe unghiuri.
- *Straturi transparente:* Lucrare picturală/grafică în care elementele juxtapuse creează iluzia de profunzime prin suprapuneri parțiale.

4. Principii ale designului vizual:

- Contrast, echilibru, aliniere, repetiție, ierarhie.

Produs evaluabil:

- *Lucrare plastică:* Compoziție plastică/ decorativă aplicând tonuri/ nuanțe cromatice, format 40x50 cm.
- *Lucrare plastică:* Compoziție plastică/ decorativă cu obținerea relației armonice dintre culoare și forme, format 40x50 cm.
- *Lucrare digitală:* Logo format doar din text.
- *Proiect practic:* afiș pentru un eveniment școlar în stil pop-art, format A3.
- *Portofoliul* cu schițe, căutări, exersări, format A3/ A4.

Temă cross-curriculară:

- Proiecte despre schimbările climatice sau protecția biodiversității, implicând colaborarea cu discipline precum geografia, biologia sau chimia.

	Conținuturi interdisciplinare: Compoziție și Pictură - armonia culorilor și formelor, variabilitatea culorilor, semnificații cromatice, contrast cromatic. Matematică - proporția și echilibrul. TIC – utilizarea resurselor digitale pentru observarea și analiza fenomenului artistic în lucrări vizual-plastice, pentru a viziona galerii virtuale, pentru a elabora produse publicitare. Integrarea noilor educații: Educația ecologică – la secțiunea <i>Materiale, instrumente și tehnici</i>, prin sensibilizarea elevilor privind reciclarea creativă Eco-Art, valorificarea resurselor naturale regenerabile și reducerea amprente de deșeurilor prin creație plastică; Educația media - la <i>Principiile designului vizual</i>, prin însușiri teoretice ale limbajului vizual și ale designului care constituie alfabetul de bază pentru editarea digitală, designul grafic și analiza critică a imaginilor din mass-media/rețele sociale. Noțiuni-cheie: efect artistic; tehnici picturale/decorative; variații cromatice; modularea liniei; gamă restrânsă; monocromie; poli de saturație; logo; relații spațiale; proporția și echilibrul; ponderea plinului și a golului etc.	
Unități de învățare 2 Strucruri compoziționale - 14 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valorile personale: Formarea capacității de observație și atenția la detalii în procesul de studiu și analiză a produselor artistico-plastice; Cultivarea perseverenței și a aspirației constante de a atinge cel mai înalt nivel posibil de performanță și calitate; dedicare și dorința de a progresa continuu pentru atingerea obiectivelor artistice. Valori naționale: Cultivarea patriotismului și a respectului pentru protejarea patrimoniului arhitectural național, prin studiu și documentare; Cultivarea sentimentului de mândrie, respect și loialitate față de propria țară, prin analiza comparativă și cunoașterea operelor de artă națională. Valori sociale: Cultivarea demnității umane și a respectului față de alții; Cultivarea toleranței prin acceptarea diversității de opinii.		
2.1. Identificarea și interpretarea raportului dintre conținutul de idei și structura formală în opera de artă plastică, cu accent pe particularitățile	1. Compoziția ca gen al artei: • Conținutul de idei și structura formală a operei de artă plastică.	Elevul/eleva: • <i>identifică</i> și explică relația dintre ideea conceptuală/subiectul lucrării și structura ei formală în opere reprezentative ale artei plastice;

limbajului artei moderne și contemporane. 2.2. Operarea cu scheme geometrice fundamentale (triunghi, pătrat, cerc, piramidă) și cu Secțiunea de Aur pentru organizarea armonioasă și echilibrată a spațiului plastic. 2.3. Aplicarea structurilor compoziționale deschise și închise, organizate pe registre orizontale, verticale sau diagonale. 2.4. Transpunerea ideii artistice în lucrarea plastică prin gruparea, proporționarea și coordonarea dinamicii elementelor/personajelor în raport direct cu structura compozițională aleasă.	• Limbajul artei moderne și contemporane. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Observarea și distingerea particularităților de interpretare și structurale specifice artei clasice și artei contemporane și moderne. 2. Variabilitatea structurilor compoziționale: • Schemele geometrice fundamentale (Triunghi, pătrat, cerc, piramidă). • Pe registre orizontale/ verticale/ diagonale. • Secțiunea de Aur (Proporții armonice). • Structuri deschise vs Structuri închise. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Exerciții de aplicare a exemplelor de scheme compoziționale: registre orizontale, registre verticale, dreptunghi, pătrat, diagonală sau dubla diagonală, triunghi, trapez, romb, cerc, spirală. 3. Proporționarea și gruparea elementelor: • Dinamica și poziția personajelor/ elementelor în dependență de structura compozițională. • Relația: subiect vs structură compozițională. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - <i>Lucrare plastică:</i> Compoziție figurativă cu elemente arhitecturale (exterior). Peisaj rural/ urban cu chipuri umane, în diverse tehnici. format 40x50. - <i>Portofoliul</i> cu studii teoretice/ practice. <i>Subiecte sugerate:</i> - „Tradiția ca punct central”, „Pata de foc” - „Coloana infinitului în oraș” - folosirea unui element din patrimoniul național (ex. Coloana infinitului) ca punct focal într-o compoziție modernă. Proiect interdisciplinar:	• <i>analizează</i> comparativ mijloacele de expresie vizuală utilizate în arta modernă și contemporană față de arta clasică; • <i>argumentează</i> în cadrul unei analize plastice rolul limbajului vizual în transmiterea mesajului artistic; • <i>recunoaște și schițează</i> schemele geometrice fundamentale (triunghi, pătrat, cerc, piramidă) la baza operelor de artă plastice și în propriile schițe de căutare; • <i>calculează și trasează</i> rapoartele proporționale armonice bazate pe Secțiunea de Aur în construcția cadrului/spațiului plastic; • <i>integrează</i> rețelele de construcție geometrică în etapa inițială de elaborare a unui proiect compozițional; • <i>diferențiază</i> prin studii practice compozițiile pe registre orizontale, verticale și diagonale, evaluând impactul lor expresiv (stabilitate, dinamism, tensiune); • <i>realizează</i> variante compoziționale paralele folosind atât structuri deschise (orientate spre spațiul exterior), cât și structuri închise (concentrice/centripete); • <i>selectează</i> structura compozițională adecvată în funcție de caracterul și starea transmisă de subiectul plastic ales; • <i>grupează și proporționează</i> elementele plastice/personajele în cadru, asigurând echilibrul vizual și ritmul compozițional; • <i>dirijează</i> dinamica mișcării și poziționarea personajelor/elementelor în concordanță strictă cu schema compozițională stabilită;
---	--	--

	„Versul transformat în imagine” - ilustrarea unui vers sau fragment literar unde un element devine „centrul de interes” vizual, implicând colaborarea cu disciplina Limba și literatura. Conținuturi interdisciplinare: Compoziție și Matematică - calculul rapoartelor armonice, Secțiunea de Aur, șirul lui Fibonacci și aplicarea rețelelor geometrice în trasarea cadrului plastic; Istoria Artei și Culturii - Evoluția limbajului vizual de la structurile compoziționale rigide ale Renașterii și Barocului la libertatea formală din arta modernă și contemporană (Cubism, Suprematism, Expresionism abstract); Fizică - legile percepției vizuale, fizica luminii, contrastul de masă/greutate vizuală și dinamica de forțe (forțe centrifuge și centripete aplicate în echilibrul compozițional); Literatură și Dramaturgie - corespondența dintre structura narativă (introducere, intrigă, punct culminant, deznodământ) și structura vizuală a operei plastice (centrul de interes, direcția de citire, dinamica personajelor). Integrarea noilor educații: Educația media – prin dezvoltarea gândirii critice față de imaginile din spațiul digital și publicitate, analiza modului în care schemele compoziționale și principiile vizuale sunt folosite în designul grafic, fotografie, cinema și media modernă pentru a manipula atenția privitorului; Educația pentru dezvoltare durabilă – prin observarea și analiza structurilor compoziționale și a proporțiilor armonice (Secțiunea de Aur, spirale, simetrii) prezente direct în natură (conuri de pin, cochilii, dispunerea frunzelor), promovând respectul și conectarea cu mediul înconjurător; Educația interculturală – prin receptarea și compararea modulării spațiului plastic în diverse culturi (de exemplu, perspectiva inversă în iconografie, spațiul negativ/spațiul gol în arta orientală vs. arta europeană). Noțiuni-cheie: Compoziție plastică; Limbaj plastic contemporan; Scheme geometrice fundamentale; Secțiunea	• <i>elaborează</i> o lucrare compozițională finală în care subiectul plastic este integrat unitar în structura formală a operei.
--	---	---

	de Aur; Structură închisă / Structură deschisă; Registre compoziționale; Centru de interes; Dinamica vizuală; Grupare și proporționare.	
Unități de învățare 3 Tipuri de compoziții - 22 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valori naționale: Cultivarea respectului pentru tradițiile și cultura națională prin promovarea și folosirea elementelor esențiale ale identității naționale în propriile lucrări. Valori general-umane: Cultivarea competenței de apreciere și căutare a esteticii și armoniei în artă, natură și în experiențele cotidiene.		
3.1. Identificarea manierelor de exprimare vizual-plastică caracteristice pentru compoziția plastică și decorativă din diverse perioade. 3.2. Exprimarea opiniei față de unele fenomene sociale prin intermediul materialelor, tehnicilor și modurilor de construire a spațiului plastic (plan și volumetric). 3.3. Valorificarea experiențelor personale în realizarea compozițiilor tematice. 3.4. Elaborarea de proiecte compoziționale originale prin reinterpretarea creativă a motivelor și formelor plastice.	1. Compoziția plastică și decorativă • Tipuri ale compoziției plastice (realistă, decorativă). • Domenii specifice compoziției decorative. • Ornamentul/ motivul în compoziția decorativă. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Studierea și analiza manierei de exprimare artistico-plastică caracteristice pentru compoziția plastică și decorativă din perioadele modernă și contemporană în baza operelor de artă/ reproduceri/ lucrări originale. 1. Compoziția închisă și deschisă • Moduri și principii de obținere. 2. Compoziția plană • În creația artiștilor plastici. 3. Compoziția volumetrică • Caracteristici de bază. • Materiale și tehnici de realizare a compozițiilor volumetrice. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Observarea/ distingerea principalelor caracteristici ale compoziției închise/ deschise/ plană/ volumetrică. - Exersarea imitării unuia din stiluri (opțional).	Elevul/eleva: • <i>definește și diferențiază</i> caracteristicile compoziției plastice (realistă/decorativă, plană/volumetrică, închisă/deschisă) și ale domeniilor specifice artei decorative; • <i>recunoaște</i> tipologia ornamentelor, motivelor decorative și simbolurilor tradiționale (din artă populară, ceramică, arhitectură) în opere de artă și reproduceri; • <i>descrie</i> principiile, materialele și tehnicile specifice de realizare a compozițiilor volumetrice și plane; • <i>realizează</i> schițe și căutări în diverse materiale pentru testarea structurilor închise/deschise și a relației dintre formă și spațiu; • <i>execută</i> compoziții plane și volumetrice utilizând tehnici la alegere, integrând motive decorative sau geometrice (ex: arhitectură, elemente de artă populară); • <i>exersează</i> imitarea sau adaptarea stilistică a unor maniere de exprimare artistică din diferite perioade istorice; • <i>analizează</i> comparativ modul în care compoziția plană și cea volumetrică funcționează în creația artiștilor plastici din diferite epoci;

	- <i>Lucrare plastică</i>: Compoziție închisă/ deschisă cu elemente de arhitectură/ de arta populară, format 40x50. - <i>Lucrare plastică</i>: Compoziție plană/ volumetrică, tehnica de lucru la libera alegere, subiectul este propus de către profesor, format 40x50 cm. - <i>Lucrare plastică</i>: Compoziție figurativă/ nonfigurativă, tehnica de lucru la alegere, subiectul este propus de către profesor, format 40x50 cm. - <i>Lucrare plastică</i>: Compoziție cu subiectul „Arc peste timp – de la simbol la expresie”, studierea ornamentelor tradiționale (motive populare pe textile, ceramică) și reinterpretarea lor în viziune contemporană. <i>Subiecte sugerate:</i> - „Simbolul tradițional în spațiu” – reinterpretarea unui motiv popular în volum. - „Orașul în miniatură” – compoziție cu volume geometrice care sugerează străzi și clădiri. <i>Portofoliul</i>: schițe, căutări în diverse materiale. Conținuturi interdisciplinare: Istoria și Etnografie - cercetarea originii motivelor ornamentale tradiționale (semne geometrice, zoomorfe, fitomorfe) din ceramica și țesăturile populare; Arhitectură și Geometrie - studiul structurilor volumetrice, al proporțiilor și al formelor geometrice tridimensionale în proiectarea urbană și arhitecturală (folosit pentru tema „Orașul în miniatură”); Teatru și Scenografie - înțelegerea compoziției plane și volumetrice ca spațiu de joc, prin utilizarea structurilor închise/deschise pentru crearea atmosferei dramatice; Istoria Artei - analiza evoluției compoziției de la stilizarea decorativă în arta veche/medievală la deconstrucția și reinterpretarea formelor în arta modernă și contemporană. Integrarea noilor educații: Educația pentru patrimoniul cultural - la conținutul „Ornamentul/motivul în compoziția decorativă” și la tema aplicativă „Arc peste timp – de la simbol la expresie”, prin conștientizarea valorii simbolice a	• <i>argumentează</i> opțiunile compoziționale (figurativ vs. nonfigurativ, spațiu închis vs. deschis) din propriile lucrări și din operele de referință; • <i>evaluează</i> eficiența tehnicilor și a materialelor alese în redarea volumetriei și a stilizării decorative; • <i>elaborează</i> o compoziție plastică/decorativă pe tema „Arc peste timp – de la simbol la expresie”, reinterpretând un motiv popular/tradițional într-o viziune contemporană; • <i>concepe și execută</i> o lucrare volumetrică tridimensională („Simbolul tradițional în spațiu” sau „Orașul în miniatură”) prin combinarea volumelor geometrice și a structurilor spațiale; • <i>sintetizează</i> căutările expresive într-un portofoliu artistic coerent, de la ideea conceptuală/schiță până la finalizarea operei pe formatul stabilit (40x50 sau volumetric).
--	---	---

	artei populare și asumarea rolului de păstrător și reinterpretator al moștenirii vizuale tradiționale; Educația ecologică - la conținutul „<i>Compoziția volumetrică – Materiale și tehnici de realizare</i>” și tema „<i>Simbolul tradițional în spațiu</i>”, prin utilizarea materialelor reciclabile pentru realizarea maketelor și volumelor compoziționale. Noțiuni-cheie: compoziție plastică; compoziție decorativă; compoziție plană; compoziție volumetrică; structură închisă; structură deschisă; ornament; motiv decorativ; stilizare; reinterpretare; maniere de exprimare artistică; portofoliu artistic.	
Unități de învățare 4 Proiecte artistice - 12 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valori general-umane: Libertatea de expresie și creație artistică; Responsabilitate socială, etică vizuală, activism artistic, empatie vizuală, angajament civic. Valori personale: Inițiativa și asumarea deciziilor artistice; Responsabilitatea în procesul de creație colectivă; Deschiderea către experiment și explorare artistică.		
4.1. Conștientizarea rolului compoziției plastice dincolo de șevalet/atelier și înțelegerea modului în care arta plastică comunică în spațiul public și în comunitate. 4.2. Transpunerea abilităților compoziționale (echilibru, ritm, volumetrie, structuri decorative) în design vizual, amenajări de spațiu, afișe de eveniment, intervenții artistice sau proiecte educaționale. 4.3. Manifestarea deschiderii față de public/comunitate prin expoziții, proiecte colaborative, prezentări de portofoliu sau acțiuni de popularizare a artei vizuale.	1. Proiecte comunitare: campanii vizuale pentru evenimente locale/ școlare. Teme aplicative: - Consolidarea alfabetului vizual și transferul din mediul imediat în cel plastic. Subiecte sugerate: - „Campania de conștientizare prin afiș” (crearea unei serii de postere pe teme actuale (protecția mediului, bullying, reciclare). - „Manifestul vizual” (un proiect colectiv (cum ar fi o pictură murală pe hârtie de mari dimensiuni) despre drepturile copiilor sau viitorul planetei. - „Obiectul transformat” (elevii iau un obiect considerat inutil și îl transformă într-o operă de artă, discutând despre consumism).	Elevul/eleva: • <i>identifică</i> rolul funcțional și estetic al principiilor compoziționale (echilibru, ritm, punct focal) în elemente din mediul înconjurător (design urban, afișe culturale, amenajări interioare, medii digitale); • <i>analizează</i> modul în care mesajul vizual dintr-un poster, afiș influențează percepția publicului în contexte sociale sau comunitare; • <i>evaluează</i> oportunitățile de transpunere a propriilor cunoștințe plastice în proiecte extrașcolare sau comunitare; • <i>elaborează</i> concepte vizual-plastice (machete, afișe, panouri decorative, instalații) adaptate cerințelor specifice ale unui spațiu public sau educațional; • <i>selectează</i> tehnicile, suporturile și materialele adecvate pentru transpunerea unei compoziții dintr-

	Conținuturi interdisciplinare: Sociologie și Comunicare - impactul imaginii și al structurii vizuale asupra comportamentului uman în spațiul public; strategii de vizualizare a mesajelor de interes social; Marketing și Design Grafic / Media - aplicarea legilor compoziționale în elaborarea de afiș, copertă de carte sau interfețe digitale; Management cultural - etapele de organizare a unui eveniment artistic, curatoriatul de bază și panotarea (aranjarea compozițională a lucrărilor pe simeză). Integrarea Noilor Educații: - Educația pentru cetățenie democratică - la proiecte aplicative de grup destinate spațiului școlii sau al comunității locale, prin implicarea elevilor în înfrumusețarea sau reconfigurarea vizuală a spațiilor comune prin intervenții artistice responsabile, ce reflectă valorile comunității; Educația media - la analiza impactului mesajelor vizuale în mediul social și mediul online, prin dezvoltarea discernământului vizual față de manipularea prin imagine în publicitate și rețele sociale, înțelegând cum compoziția dirijează atenția privitorului; Educația Antreprenorială și Managerială - la organizarea expozițiilor, prezentarea portofoliului și promovarea produselor artistice, prin formarea deprinderilor de autopromovare, prezentare argumentată a proiectului artistic și înțelegere a valorii economice/sociale a muncii unui artist plastic. Noțiuni-cheie: proiecte comunitare; campanii vizuale; proiecte educaționale; echilibru; ritm; volumetrie; structuri decorative; design vizual; afișe de eveniment.	un format restrâns (atelier) într-un spațiu de expunere sau intervenție urbană; • <i>cooperează</i> în echipă pentru realizarea unui proiect artistic cu impact social sau cultural; • <i>organizează</i> și concepe structura expozițională a expoziției personale sau a unei expoziții de grup, aplicând regulile de compunere a spațiului simezei; • <i>prezintă și argumentează</i> valoarea expresivă a propriilor lucrări în fața unui public (colegi, comunitate școlară, locală, parteneri educaționali); • <i>manifestă</i> deschidere și receptivitate față de feedbackul cultural și social primit în urma expunerii proiectelor vizual-plastice.
--	---	--

Unități de competență	Unități de conținut recomandate	Rezultate ale învățării
Clasa a XI-a		
Unități de învățare 1		
Mijloace și procedee artistico-plastice – 20 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valori general-umane: Cultivarea altruismului, generozității și dorinței de a promova succesul altora; Cultivarea deprinderii de a observa esteticul și armonia în artă, natură și în experiențele cotidiene. Valori naționale: Educarea competenței de apreciere și promovare a culturii, tradițiilor și obiceiurilor strămoșești în contexte vizual-plastice. Valori sociale: Formarea capacității de lucru în echipă; Cultivarea manifestării imparțialității în procesul de evaluare reciprocă a lucrărilor colegilor.		
1.1. Analizarea modului de utilizare a mijloacelor plastice în diverse tipuri de compoziții (decorative, figurative, abstracte). 1.2. Aplicarea conștientă a principiilor compoziționale în organizarea spațiului plastic. 1.3. Obținerea expresivităților vizual-plastice, utilizând contraste de mărime/ formă/ culoare/ non-culoare în compoziții vizual-plastice. 1.4. Argumentarea alegerilor plastice (culoare, formă, structură) în raport cu intenția artistică.	1. Materiale, instrumente și tehnici de artă: - Efecte artistice ale mijloacelor materiale. - Proprietățile materialelor specific modelajului (argila, plastilina, hârtia, etc). <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Observarea și analiza efectelor artistice ale diverselor materiale în lucrări/ reproduceri de artă. - Distingerea particularităților fizice și a efectelor artistice specifice materialelor de grafică și modelaj prin exersare. 2. Mijloace artistice: - Forma – element al limbajului plastic. - Forma plană și volumetrică. Contrastul în compoziție - Contrast de mărime. - Contrast de forme. - Contraste cromatice. - Contrast acromatic. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Identificarea diferitor tipuri de contraste. - Aprecierea efectului plastic realizat prin contrast.	Elevul/eleva: <i>identifică</i> și clasifică tipul de compoziție (decorativă, figurativă sau abstractă) în opere reprezentative din istoria artei și în propriile creații vizuale; <i>compară</i> modul în care mijloacele de expresie (linia, pata, forma, textura) sunt structurate în compozițiile figurative față de cele abstracte; <i>interpretează</i> funcția estetică a motivului decorativ în raport cu spațiul plastic în care este integrat; <i>construiește</i> scheme compoziționale de bază (bazate pe registre, simetrie/asimetrie, echilibru) pentru organizarea spațiului plastic; <i>poziționează</i> centrul de interes în cadrul plastic, respectând legile de ritm, proporție și dominanță; <i>realizează</i> schițe de căutare în care să controleze raportul dintre plin și gol (spațiul pozitiv și negativ);

	- <i>Lucrare plastică</i>: Compoziție plastică/ decorativă aplicând contrastul, format 40x50 cm. 3. Interacțiunea formelor și culorilor în compoziție • Game cromatice. • Armonia formelor și culorilor în compoziție. <i>Temă aplicativă sugerată:</i> - <i>Lucrare plastică</i>: Compoziție plastică/ decorativă cu obținerea relației armonice dintre culori și forme, format 40x50 cm. 4. Procedee artistice: • Echilibrul în compoziție. • Ritmul și repetiția. • Simetria, diagonală, verticală etc. 5. Tehnică și aplicații digitale: • Software: Illustrator, Photoshop, Canva, Corel, Inkscape. • Fotografie și editare digitală. • Design editorial: reviste, broșuri, ziar școlar. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - <i>Proiect de grup</i>: revistă digitală. - Prezentare orală a procesului creativ. Subiecte sugerate: - „Explozia de culoare” – un element viu într-un context monocrom. - „Geometrie vs. organic” – forme rigide alături de linii curbe. - „Fragil și solid” – obiecte delicatese lângă volume masive. - „Tradiție și modernitate” – element popular lângă un simbol contemporan. - „Sunetul vizualizat” – ilustrarea unui contrast muzical (forte vs. piano).	• <i>crează</i> tensiune și dinamică vizuală prin juxtapunerea elementelor de mărimi și forme opuse (scund/înalt); • <i>folosește</i> contrastele cromatice (de calitate, de cantitate, complementare) și valorice (lumea umbrelor și a luminilor / acromatic) pentru a accentua ideea compoziției; • <i>elaborează</i> lucrări plastice pe formate diferite, în care raportul contrastant dintre culoare și non-culoare generează expresivitate plastică; • <i>justifică</i> oral sau în scris (în fișa de analiză/portofoliu) selecția paletei cromatice și a structurii formale utilizate într-o compoziție proprie; • <i>evaluează</i> concordanța dintre ideea conceptuală/tema propusă și soluția plastică aleasă; • <i>participă</i> la discuții critice (susținerea lucrării / analiza de grup), oferind și primind feedback argumentat bazat pe limbajul de specialitate.
--	--	---

- „Simfonia vizuală” – culori și forme inspirate dintr-o piesă muzicală.
- „Tradiția în roșu și negru” – motive populare transpuse în compoziție modernă.

Portofoliul cu schițe, căutări, exersări, format A3/ A4.

Proiect interdisciplinar:

- „Geometria frumosului - întâlnirea dintre artă și matematică”, folosirea simetriei, proporțiilor, fractalilor sau seriilor geometrice de către elevi pentru obținerea echilibrului. Elevii creează compoziții decorative bazate pe formule geometrice sau serii matematice studiate la tema Simetrie, proporții. Discipline asociate: Compoziție/ Matematică.

Conținuturi interdisciplinare: Muzica - Corespondența dintre structurile muzicale și cele vizual-plastice (ritm, tempo, intensitate/contrast, sinestezie vizual-auditivă); Chimie și Fizica - Proprietățile fizico-chimice ale materialelor tradiționale (argilă, plastilină, hârtie, pigmenți) și fizica luminii (spectrul cromatic, amestecul optic, contraste cromatic și acromatic); TIC și Design Editorial - Utilizarea aplicațiilor software (Illustrator, Photoshop, Canva, Inkscape) pentru procesarea imaginilor vectoriale/raster și tehnoredactarea computerizată a publicațiilor.

Integrarea Noilor Educații: Educația media și digitală – la conținutul „Tehnică și aplicații digitale” și la temele aplicative „Proiect de grup: revistă digitală” și „Fotografie și editare digitală”, prin dezvoltarea competențelor de tehnoredactare, editare vizuală responsabilă, respectarea drepturilor de autor pentru resursele digitale folosite și prezentarea publică a procesului creativ: Educația interculturală - la conținutul „Contrastul în compoziție” și subiectele „Explozia de culoare” / „Geometric vs. organic”, prin înțelegerea modului în care limbajul formelor și al culorilor transmite emoții universale, depășind barierele lingvistice.

	Noțiuni-cheie: proprietăți fizice; contrast cromatic / de cantitate / de calitate / de mărime / de formă / acromatic; armonii cromatice; design editorial etc.	
Unități de învățare 2 Structuri compoziționale -14 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valori general-umane: Cultivarea mentalității globale de a gândi și a acționa pentru soluționarea problemelor sociale prin proiecte artistice; Cultivarea competenței de a exprime opinii, emoții și poziții civice prin limbaj vizual-plastic. Valori personale: Cultivarea libertății de ași exprima opiniile și convingerile fără a dăuna altora; Cultivarea perseverenței și a aspirației constante de a atinge cel mai înalt nivel posibil de performanță și calitate; dedicare și dorința de a progresa continuu pentru atingerea unui obiectiv în pofida dificultăților întâmpinate. Valori naționale: Cultivarea patriotismului și a respectului pentru protejarea patrimoniului arhitectural național; Cultivarea sentimentului de mândrie, respect și loialitate față de propria țară, prin studiul operelor de artă națională.		
2.1. Identificarea și analizarea mijloacelor plastice de structurare a centrului compozițional în opere de artă. 2.2. Aplicarea variată a procedeelor artistice în obținerea centrului de interes și a tensiunii compoziționale. 2.3. Subordonarea și organizarea elementelor plastic-expresive prin proporționare și grupare în compoziții complexe. 2.4. Transpunerea mesajului social în creații artistice originale și valorificarea lor prin medii digitale și expoziționale.	1. Centrul compozițional - Principii de obținere a centrului compozițional prin orientarea liniilor și formelor către interiorul spațiului plastic. <i>Temă aplicativă sugerată:</i> - Observarea directă și indirectă a centrului compozițional în opera de artă. Exerciții de observare, analiză și argumentare a mijloacelor plastice prin care este obținut centrul compozițional. 2. Centrul de interes - Efectul gol/ plin, prin distribuirea spațiilor și maselor. - Contrastul de mărime ca centru de interes. - Structuri tensionale și diagonale <i>Temă aplicativă sugerată:</i> - Exersarea procedeelor de obținere a centrului de interes, a centrului compozițional prin formă, dimensiuni, culoare, contur, aglomerare/ dispersare a elementelor. <i>Lucrare plastică:</i> Compoziție figurativă cu elemente arhitecturale (exterior).	Elevul/eleva: <i>identifică</i> centrul compozițional în diverse opere de artă plastică prin observare directă și analiză vizuală. <i>explică</i> rolul direcțiilor de linie și al orientării formelor în ghidarea privirii către centrul compozițional. <i>analizează</i> mijloacele plastice (linie, formă, culoare, valoare) folosite de artiști pentru stabilirea accentului principal într-o lucrare. <i>argumentează</i> oral sau în scris impactul expresiv al centrului compozițional asupra citirii imaginii. <i>utilizează</i> raportul dintre spațiul plin și cel gol pentru a crea tensiune plastică și un centru de interes clar. <i>aplică</i> contrastul de mărime, formă, culoare sau contur în stabilirea dominantei vizuale. <i>construiește</i> structuri compoziționale bazate pe diagonale și linii de tensiune într-o compoziție figurativă cu elemente arhitecturale (exterior).

	3. Proportionarea și gruparea elementelor: • Raportul dintre plin și gol. • Mod de grupare a elementelor prin proximitate (intuitivă). • Mod de grupare prin similitudine cromatică și de formă. <i>Temă aplicativă sugerată:</i> - Exerciții de subordonare a elementelor compoziționale. - <i>Lucrare plastică:</i> Peisaj rural/ urban cu chipuri umane, în diverse tehnici. format 40x50. 4. Arta ca mesaj social <i>Temă aplicativă sugerată:</i> - Crearea de conținut vizual cu mesaj social. Realizarea expozițiilor virtuale cu lucrări proprii sau ale colegilor, folosind diverse programe de editare. Subiecte sugerate: - „Hora liniilor nevăzute”, „Curba destinului”, „Privirile care se adună în tăcere”, „Cuvântul prins în rețeaua liniilor”, „Scaunul gol”. Proiecte interdisciplinare: - „<i>Ecoul climei</i>” – protest artistic față de degradarea mediului. Conectează arta plastică cu ecologia, geografia, educația civică și urmărește exprimarea creativă. - „<i>Culoarea interzisă</i>” – metaforă pentru libertatea de gândire și expresie limitată. Conectează compoziția cu, educația civică, desenul, pictura și urmărește exprimarea creativă. - „<i>Vocea străzii</i>” – inspirat din graffiti și manifest vizual urban. Conținuturi interdisciplinare: Arhitectură și Geometrie - la conținutul „<i>Centrul de interes</i>” și tema aplicativă „<i>Compoziție figurativă cu elemente arhitecturale</i>”	• <i>controlează</i> aglomerarea și dispersarea elementelor grafice/picturale pentru a echilibra dinamica imaginii. • <i>grupează</i> elementele plastice pe baza principiilor de proximitate, similitudine cromatică și de formă. • <i>stabilește</i> raporturi proporționale armonioase între plin și gol în organizarea suprafeței de lucru (format 40x50). • <i>subordonează</i> elementele secundare (peisaj rural/urban, chipuri umane) centrului compozițional principal. • <i>realizează</i> o lucrare plastică complexă ce integrează figura umană în spațiul arhitectural/arhitectură peisagistică, menținând unitatea compozițională. • <i>formulează</i> un mesaj social sau civic clar și să-l transpună în limbaj vizual plastic. • <i>utilizează</i> aplicații și programe de editare pentru digitalizarea, prelucrarea sau crearea de conținut vizual original. • <i>concepe și organizează</i> o expoziție virtuală (individuală sau de grup) cu lucrările proprii și ale colegilor. • <i>prezintă</i> mesajul artistic al expoziției în fața unui public virtual sau în comunitatea școlară.
--	---	--

(*exterior*)”, prin organizarea spațiului urban/rural, orientarea liniilor de fugă și a diagonalelor constructive, precum și raportul de proporție dintre plin și gol în structurile arhitecturale; Educație civică - la conținutul „*Arta ca mesaj social*” și crearea de conținut vizual dedicat cauzelor sociale, prin înțelegerea artei ca instrument de opinie publică, analizând modul în care imaginile transmit idei ideologice, critici sociale sau mesaje de conștientizare comunitară; TIC - la tema aplicativă „*Realizarea expozițiilor virtuale cu lucrări proprii sau ale colegilor, folosind diverse programe de editare*”, prin utilizarea software-urilor de editare foto/grafică și a platformelor digitale pentru conceperea spațiilor expoziționale virtuale și panotarea lucrărilor.

Integrarea noilor educații: Educația pentru cetățenie democratică - La modulul „*Arta ca mesaj social*” și la temele aplicative de creare a conținutului vizual cu impact civic, prin încurajarea elevilor de a aborda teme sociale acute (incluziune, drepturile omului, solidaritate) și de a folosi discursul plastic pentru a susține cauze comunitare; Educația media și alfabetizarea vizuală - la modulul „*Centrul compozițional*” și „*Centrul de interes*”, prin analiza operelor de artă și a imaginilor media se formează gândirea critică prin decodificarea modului în care autorii/creatorii de imagine dirijează intenționat atenția privitorului (prin contraste, ghidarea privirii pe diagonale/structuri tensionate) în artă și în mass-media.

Noțiuni-cheie: centrul compozițional; centrul de interes; efectul gol/plin; proximitate; contrast; raport; proporție etc.

Activități de învățare 3 Tipuri de compoziții – 22 ore

Valori proiectate la nivel unității de învățare:

Valori general-umane: Dezvoltarea competenței de apreciere și căutare a esteticii în arta plastică modernă și contemporană; Respectul pentru diversitatea umană și individualitate.

Valori culturale: Cultivarea diversității și al dialogului cultural prin aprecierea și respectarea diferitor culturi, tradiții etc.

Valori personale: Cultivarea libertății de ași exprima opiniile și convingerile fără a dăuna altora; Cultivarea perseverenței și a aspirației constante de a atinge cel mai înalt nivel posibil de performanță și calitate; dedicare și dorința de a progresa continuu pentru atingerea unui obiectiv în pofida dificultăților; Empatia și înțelegerea comportamentului uman; Curiozitatea intelectuală și spiritul de observație; Responsabilitatea în procesul de documentare și creație artistică.

3.1. Analizarea comparativă a expresivității plastice în compoziția realistă și abstractă.
3.2. Diferențierea structurilor și principiilor compoziționale fundamentale prin observare și exersare stilistică.
3.3. Aplicarea structurilor statice și dinamice în realizarea unor lucrări plastice tematice.
3.4. Elaborarea unor compoziții plastice complexe, figurative sau non-figurative, demonstrând adecvarea tehnicii la viziunea artistică.

1. Compoziția realistă și abstractă.

Teme aplicative sugerate:

- Studierea și analiza manierei de exprimare artistico-plastică caracteristice pentru compoziția abstractă și realistă din perioadele modernă și contemporană în baza operelor de artă/ reproduceri/ lucrări originale.

2. Compoziția statică.

- Structuri și principii ale compoziției statice (orizontală/ verticală).

Teme aplicative sugerate:

- Observarea/distingerea principalelor caracteristici ale compoziției statice (orizontală/verticală).

3. Compoziția dinamică.

- Structuri specifice compoziției dinamice (diagonală/ spirală).

Teme aplicative sugerate:

- Observarea/ distingerea principalelor caracteristici ale compoziției statice/ dinamice/ plană/ volumetrică.
- Exersarea imitării unuia din stiluri (opțional).
- *Lucrare plastică:* Compoziție dinamică/ statică (plană/ volumetrică), tehnica de lucru la libera alegere, subiectul este propus de către profesor, format 40x50 cm.
- *Lucrare plastică:* Compoziție figurativă/ nonfigurativă, tehnica de lucru la alegere, subiectul este propus de către profesor, format 40x50 cm.

4. Compoziția Simetrică vs. Asimetrică.

Subiecte sugerate:

„Simetria liniștii” – compoziție bazată pe echilibru bilateral.

Elevul/eleva:

- *identifică* particularitățile vizuale specifice compoziției realiste (figurative) și abstracte (non-figurative) în opere de artă modernă și contemporană.
- *compară* maniera de exprimare artistică realistă cu cea abstractă, pe baza analizei formei, culorii, spațiului și sugestiei plastic-expresive.
- *descrie* evoluția limbajului plastic de la redarea figurativă la sinteza abstractă în baza reproducerilor sau a operelor originale de artă.
- *recunoaște* schemele plastice fundamentale (orizontală/verticală vs. diagonală/spirală, simetrică vs. asimetrică) din lucrări de artă plastice.
- *exemplifică* diferențele dintre compoziția plană și cea volumetrică prin schițe explicative scurte.
- *execută* exerciții practice dirijate de imitare a unui stil sau a unei structuri compoziționale (statică/dinamică), respectând principiile specifice ale acestora.
- *organizează* spațiul plastic pe formatul 40x50 cm, utilizând conștient linii de forță statice (orizontale/verticale) sau dinamice (diagonale/spirale).
- *creează* o lucrare plastică bidimensională (plană) sau cu sugestie tridimensională (volumetrică), adecvată subiectului propus de profesor.
- *selectează și aplică* tehnicile plastice potrivite pentru a reda efectul de stabilitate sau de mișcare dorit în lucrare.
- *elaborează* o compoziție plastică originală (figurativă sau non-figurativă) pe format 40x50 cm,

	„Saltul” – figura unui corp uman sau animal surprins în acțiune. „Hora în mișcare” – cerc de personaje sau forme care sugerează dansul tradițional, compoziție unde volumele sau liniile sugerează mișcare. Proiecte interdisciplinare: - „Muzică în culori și linii - Dansul formelor” – transpunerea ritmului sonor în compoziții dinamice sau statice, folosind linii de forță (diagonale, spirale) și forme figurative/non-figurative. Discipline asociate - Artă Plastică, Muzică, Fizică. - „De la Natura Moartă la Iluzia Mișcării” - realizarea a două compoziții, format 40x50 cm., prima - compoziție realistă, statică, bazată pe simetrie și axe orizontale/verticale; a doua - deconstrucția primei lucrări într-o compoziție abstractă, dinamică (orientată pe diagonale/spirale), simulată mai întâi digital și apoi executată în tehnică tradițională. Discipline asociate - Artă Plastică, Matematică, TIC. Conținuturi interdisciplinare: Matematică și Geometrie - sisteme de axe, simetrie bilaterală și radială, translație, proporții, secțiunea de Aur aplicată în compoziția statică vs. dinamică; geometrizarea formelor în trecerea de la compoziția figurativă/realistă la cea non-figurativă/abstractă. Fizică - centrul de greutate, vectori de forță, mișcare, accelerație, tensiune vizuală și echilibru static/dinamic; Optic - modul în care liniile de direcție (diagonale, spirale) ghidează traseul privirii; Muzică și Coregrafie - ritmul vizual, tempo-ul și armonia (asocierea mișcării plastice cu ritmurile muzicale și pașii de dans — conexiune directă cu temele „Dansul formelor” și „Hora în mișcare”; Limba și literatura - analiza textului literar (epic vs. liric) și transpunerea stărilor emotive sau a conflictului în structuri plastice figurative sau abstracte (de exemplu, dinamismul unei bătălii sau liniștea unui peisaj); Istorie și Istoria Artei -	răspunzând liber și creativ la tema propusă de profesor. • <i>justifică</i> alegerea abordării plastice (realistă vs. abstractă, simetrică vs. asimetrică) în acord cu mesajul și ideea compozițională. • <i>demonstrează</i> stăpânire de tehnică și autonomie în combinarea elementelor de limbaj plastic pentru obținerea unei lucrări unitare și echilibrate.
--	--	---

	evoluția de la arta clasică (echilibru, simetrie, realism) la avangardele secolului XX (Futurism, Suprematism, Expresionism abstract) și arta contemporană. Integrarea noilor educații: Educația Media și Digitală – prin utilizarea aplicațiilor digitale de editare foto/grafică (ex. Canva, Photoshop, Procreate) pentru a experimenta rapid trecerea de la o compoziție statică la una dinamică prin rotirea/decalarea axelor. Analiza imaginii în mediul online: modul în care simetria și dinamismul sunt folosite în designul publicitar și în vizualul rețelelor sociale pentru a capta atenția; Educația pentru Patrimoniu și Interculturalitate – prin Studiul motivelor tradiționale (ie, ceramică, sculptură în lemn) ca exemple de simetrie, ritm static și dinamic. Reinterpretarea contemporană/abstractă a simbolurilor populare (ex. hora ca simbol al comunității și unității). Noțiuni-cheie: echilibru (bilateral, asimetric), ritm plastic, dominanta, simetrie/asimetrie, tensiune vizuală, centru de interes, compoziție statică (axe orizontale/verticale), compoziție dinamică (diagonale, spirale, linii de forță), figurativ vs. non-figurativ (abstract), realism, expresivitate plastică, mijloace de limbaj plastic.	
Activități de învățare 4 Proiecte artistice -12 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valori general-umane: Libertatea de expresie și creație artistică; Responsabilitate socială, etică vizuală, activism artistic, empatie vizuală, angajament civic. Valori personale: Inițiativa și asumarea deciziilor artistice; Responsabilitatea în procesul de creație colectivă; Deschiderea către experiment și explorare artistică.		
4.1. Elaborarea unor produse vizuale adaptate unor contexte reale (evenimente școlare, proiecte comunitare). 4.2. Colaborarea eficientă în realizarea proiectelor artistice de	1. Proiecte comunitare: campanii vizuale pentru evenimente locale/ școlare. Teme aplicative sugerate: - Consolidarea alfabetului vizual și transferul din mediul imediat în cel plastic.	Elevul/eleva: • <i>concepe</i> produse vizuale (afișe, postere, materiale promoționale sau concepte vizuale) destinate unor evenimente școlare sau campanii comunitare locale.

grup. 4.3. Manifestarea responsabilității și deschiderii față de impactul social al produselor vizuale asupra publicului, societății.	- Analizarea rolului compoziției plastice în contexte sociale și culturale (design, publicitate, spațiu public). - Corelarea mesajului vizual cu specificul contextului educațional sau social. Conținuturi interdisciplinare: Limba și comunicarea - mesaj lingvistic vs. mesaj iconic; Educație civică - drepturile omului, cetățenia activă și rolul artei în transformarea comunității. Integrarea noilor educații: Educația Media și Digitală - Analiza critică a manipulării prin imagine, etica vizuală și drepturile de autor în spațiul public/online; Educația pentru Cetățenie Democratică și Responsabilitate Socială - Asumarea rolului de cetățean activ care folosește limbajul plastic pentru a semnaliza sau rezolva probleme ale comunității. Noțiuni-cheie: alfabet vizual, mesaj vizual, afiș social/cultural, poster, identitate vizuală, raport text-imagine, persuasiune vizuală, spațiu public, arta comunitară (<i>community art</i>), intervenție artistică, context socio-cultural, impact vizual.	● aplică elementele alfabetului vizual (linie, formă, culoare, alfabet plastic/compozițional) pentru transpunerea ideilor din mediul imediat în reprezentări artistico-plastice de impact. ● adaptează mijloacele expresive și stilul vizual la cerințele și specificul publicului-țintă (context educațional, cultural sau social). ● corelează tehnicile de lucru (tradiționale sau digitale) cu mesajul pe care dorește să îl transmită în cadrul comunității. ● își asumă roluri specifice (de la concepție și schițare la execuție și finalizare) în cadrul unei echipe de lucru pentru realizarea unui proiect vizual comun. ● integrează ideile și propunerile plastice ale colegilor în crearea unui produs vizual colectiv omogen și echilibrat compozițional. ● cooperează eficient în planificarea, organizarea și implementarea unei campanii vizuale destinate spațiului școlar sau public. ● rezolvă creativ și constructiv divergențele vizuale sau de concept apărute în procesul de lucru în grup. ● analizează rolul compoziției plastice și al imaginii vizuale în configurarea mesajelor cu caracter social și cultural în spațiul public. ● argumentează deciziile plastice luate în proiectele proprii sau de grup din perspectiva rezonanței sociale și a impactului vizual asupra privitorului. ● dovedește deschidere și spirit critic în receptarea feedback-ului oferit de comunitate cu privire la produsele vizuale realizate.
---	--	--

Unități de competență	Unități de conținut recomandate	Rezultate ale învățării
Clasa a XII-a		
Unități de învățare 1 Mijloace și procedee artistico-plastice - 20 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valori personale: Dezvoltarea gândirii vizuale; Cultivarea perseverenței și a aspirației constante de a progresa în dezvoltarea competențelor artistico-plastice; Autonomia și reflecția critică în activitatea de creație; Responsabilitatea artistică în procesul de construire a propriei lucrări; Valori sociale: Cultivarea respectului față de alte persoane. Valori naționale: Formarea respectului pentru patrimoniul vizual-artistic național.		
1.1. Valorificarea creativă a mijloacelor artistico-plastice în elaborarea compozițiilor originale. 1.2. Elaborarea unor proiecte compoziționale personale, bazate pe concepte artistice proprii. 1.3. Evaluarea critică a propriilor lucrări și ajustarea demersului artistic. 1.4. Manifestarea unui stil personal și a unei expresii artistice autentice, susținute de sensibilitate estetică și coerență conceptuală.	1. Materiale, instrumente și tehnici de artă: - Efecte artistice ale mijloacelor materiale: tempera, vopsele acrilice, vopsele pentru imprimeu, materiale grafice etc. - Tehnici ale imprimeului. - Tehnici mixte, tehnici grafice, picturale moderne etc. Teme aplicative sugerate: - Observarea posibilităților de expresie vizual-plastică a diverselor materiale în baza srudiului albumelor, lucrărilor de artă. 2. Mijloace artistice: - Perspectiva și spațiul. - Textura și materialitatea. - Simbolul și metafora vizuală. Armonia culorilor și formelor în compoziție - Relația formă – culoare. - Contrastul cromatic și acromatic. Teme aplicative sugerate: - Identificarea diverselor tipuri de contraste. - Aprecierea efectului plastic realizat prin contrast. - Realizarea exercițiilor de obținere a relației armonice dintre culoare și forme în propriile lucrări.	Elevul/eleva: - identifică și descrie valențele expresiv-plastice ale diverselor materiale, tehnici mixte și procedee de imprimat în lucrări de artă plastice; - experimentează tehnici mixte (ex.: tempera/acrilic combinând cu elemente grafice, transfer de imagine, suprapuneri de straturi) pentru obținerea unor efecte de textură și de spațialitate originale; - selectează motivat mijloacele plastice și tehnicile adecvate pentru a reda o anumită atmosfere sau stare emoțională în compoziția proprie; - formulează o idee/concept plastic personal bazat pe o temă, utilizând simbolul și metafora vizuală; - dezvoltă schițe de idei și căutări compoziționale (în portofoliu), aplicând procedee artistice precum abstractizarea, fragmentarea și reconstrucția simbolică; - finalizează un proiect compozițional unitar care transpune ideea conceptuală inițială printr-o relație armonică între formă, culoare și spațiu;

	3. Procedee artistice: • Abstractizare, fragmentare, reconstrucție simbolică. • Repetiție, suprapunere de straturi. • Transfer de imagine. <i>Portofoliul cu schițe, căutări, exersări etc.</i> Conținuturi interdisciplinare: Fizică - teoria culorilor, percepția spațială, comportamentul luminii pe suprafețe cu texturi și materialități diferite (reflectanță, transparență, opacitate); Geometrie / Matematică: - perspectivă liniară și aeriană, fragmentarea geometrică a imaginii și a spațiului plastic. Integrarea noilor educații: Educația digitală și media - documentarea vizuală online, pentru etapa de căutări și procesarea/editarea imaginii sursă înainte de transferul pe suportul plastic; Educația interculturală și pentru cetățenie democratică – analiza simbolurilor universale și a celor specifice diferitelor culturi; încurajarea libertății de exprimare artistică și a respectului pentru diversitatea vizuală/conceptuală. Proiect interdisciplinar: „<i>Amprente ale timpului: Reconstrucția identității în spațiul contemporan</i>” – se propune elevilor să combine experiențele personale (identitate, memorie, transformare) cu procedeele din conținuturile studiate: fragmentarea/abstractizarea și reconstrucția simbolică a unui nou spațiu plastic. Noțiuni-cheie: tehnică mixtă), tehnica imprimeului transfer de imagine, suprapunere de straturi, textură plastică, metaforă vizuală, simbolism cromatic, spațiu plastic, perspectivă, contrast cromatic/acromatic, armonie formă-culoare, abstractizare, fragmentare, reconstrucție simbolică, deconstrucție, repetitivitate, rețea compozițională.	• <i>analizează</i> etapele de parcurgere a propriului proiect vizual, identificând reușitele tehnice și eventualele dezechilibre compoziționale sau cromatice; • <i>aplică</i> corecții și ajustări plastice constructive în timpul procesului de lucru (pe baza portofoliului de schițe și exersări), în vederea optimizării expresivității lucrării; • <i>formulează</i> judecăți de valoare argumentate despre propriile lucrări și cele ale colegilor, utilizând un limbaj tehnic și artistic adecvat; • <i>recunoaște și definește</i> elementele vizuale (paletă cromatică, tip de linie, procedee de fragmentare) ce constituie amprenta/stilul său plastic; • <i>integrează</i> în mod original viziunea personală asupra lumii în rezolvarea plastică a subiectului, evitând șabloanele sau imitația directă; • <i>susține</i> o scurtă prezentare/argumentare a compoziției finale, demonstrând legătura coerentă dintre conceptul teoretic propus și sensibilitatea estetică redată vizual.
Unități de învățare 2		

Structuri compoziționale – 14 ore

Valori proiectate la nivel unității de învățare:

Valori sociale: Dezvoltarea gândirii etice: Formarea și dezvoltarea valorilor cum ar fi, dreptatea, echitatea, egalitatea (inclusiv de gen) în procesul de evaluare/ autoevaluare a lucrărilor/ proiectelor etc.

Valori personale: Educarea responsabilității artistice și profesionale; Cultivarea spiritului de echipă și cooperare creativă; Formarea perseverenței și a angajamentului în realizarea produsului artistic; Dezvoltarea gândirii vizuale; Cultivarea libertății de a-și exprima opiniile și convingerile fără de a dăuna altora.

Valori naționale: Cultivarea patriotismului și a tendinței de cunoaștere a patrimoniului artistic național; Cultivarea sentimentului de mândrie, respect și loialitate față de arta națională.

2.1. Valorificarea creativă a structurilor compoziționale în proiecte artistice originale.
2.2. Elaborarea compozițiilor prin Integrarea complexă a structurilor compoziționale, adaptate intenției artistice personale.
2.3. Evaluarea critică a eficienței structurii compoziționale și a tehnicii utilizate.
2.4. Manifestarea flexibilității și inovației în utilizarea structurilor compoziționale și a tehnicilor artistice.

1. Structuri compoziționale raționale:

- Echilibrul logic – rațional.
- Armonia în compoziție.
- Ritmul - legitate de construire/organizare a compoziției.
- Modulul și Rețeaua în compoziție.

2. Structuri compoziționale intuitive

- tip „labirint”, „rețea neuronală” sau „fractal”.

Teme aplicative sugerate:

- Identificarea structurilor raționale/ intuitive compoziționale.
- Cercetarea echilibrului rațional/ intuitiv ca principiu de organizare a compozițiilor plastice.
- Exerciții de realizare a compozițiilor aplicând ritmul ca legitate de organizare/ ordonare a elementelor în compoziție.
- Căutări compoziționale cu subiecte la alegere în culoare.

3. Proportționarea și gruparea elementelor:

- Gruparea controlată.
- Proporția de aur în compoziția figurativă.
- Canonul și proporția umană.

Teme aplicative sugerate:

Elevul/eleva:

- *diferențiază* structurile compoziționale raționale (rețea, modul, echilibru simetric) de cele intuitive (fractal, rețea neuronală, labirint);
- *aplică* principii de construcție precum ritmul, modulul în realizarea schițelor compoziționale originale;
- *experimentează* cu organizarea spațiului plastic prin îmbinarea creativă a structurilor rigide cu cele fluide/intuitive;
- *concepe* un proiect compozițional personal (tradițional sau digital) articulat în jurul unui concept vizual clar definit;
- *utilizează* canonul proporțiilor umane sau structurile fractale pentru a dezvolta compoziții figurative ori abstracte adaptate intenției proprii;
- *finalizează* proiectul artistic (lucrare plastică sau proiect de branding/identitate vizuală) dovedind coerență structurală și unitate stilistică;
- *identifică* punctele tari și eventualele erori de proporționare, echilibru sau ritm în propriile lucrări și în cele ale colegilor;
- *evaluatează* gradul de adecvare al mijloacelor digitale sau al tehnicilor grafice/picturale tradiționale la ideea transmisă;

	- „Planeta mea în viitor”, „Natura în pericol”, „Refolosirea creativă”, „Schimbările climatice”. 4. Proiecte multimedia și arta digitală • Branding și identitate vizuală. • Design interactiv, social media, design poligrafic. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Studiul influenței media asupra artei contemporane. - Expoziție digitală, publică cu lucrările elevilor. - Album tematic din creația proprie, sau a colegilor în format digital. - Portofoliul cu schițe, căutări, exersări etc. - Portofoliul digital. - Conținuturi interdisciplinare: Matematică și Geometrie - geometria fractală, modularea, rețelele geometrice; Biologie - rețele neuronale, anatomia artistică și canonul proporțiilor corpului uman; Sociologie și Media Studies - influența imaginii digitale asupra culturii vizuale contemporane, identitate de brand și comunicare publică. Integrarea noilor educații: Educația digitală - crearea portofoliilor digitale, înțelegerea normelor de drepturi de autor în grafica digitală și crearea de conținut responsabil pentru Social Media; Educația pentru cetățenie democratică și media - analiza critică a mesajelor, a reclamelor și a manipulării prin imagine; organizarea unei expoziții publice digitale cu lucrările elevilor pentru promovarea valorilor comunitare. Proiect interdisciplinar: „Eco-Viziuni: Amprenta umană și Armonia Naturii” - utilizarea Proporției de Aur și a structurilor de grupare pentru a crea compoziții cu mesaj ecologic („Planeta mea în viitor”, „Schimbări climatice”). Noțiuni-cheie: structură rațională, structură intuitivă, rețea compozițională, modul, ritm plastic, echilibru logic-rațional, rețea neuronală, fractal, labirint, Proporția de Aur, canonul proporțiilor umane, grupare controlată, raport	• propune soluții de optimizare a compozițiilor pe baza criteriilor de lizibilitate vizuală, armonie și expresivitate; • adaptează structurile compoziționale clasice la formate media moderne (grafică, afiș digital, branding); • dovedește viziune inovatoare prin combinarea limbajului plastic tradițional cu instrumente și tehnologii digitale contemporane; • prezintă portofoliul digital/fizic de schițe și căutări, demonstrând flexibilitate conceptuală și evoluție stilistică.
--	--	---

	formal, armonie compozițională, identitate vizuală, design poligrafic, design interactiv/social media, portofoliu digital, expoziție virtuală.	
Unități de învățare 3 Tipuri de compoziții - 22 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valori sociale: Dezvoltarea toleranței și a respectului pentru diversitatea de opinii; Cultivarea atitudinii de solidaritate, onestitate în procesul de lucru în echipă; Formarea și dezvoltarea valorilor cum ar fi, dreptatea, echitatea, egalitatea (inclusiv de gen) în procesul de evaluare/ autoevaluare a lucrărilor/proiectelor etc. Valori general-umane: Cultivarea competenței de apreciere și căutare a esteticii și armoniei în artă și mediul înconjurător. Valori personale: Cultivarea libertății de ași exprima opiniile și convingerile fără de a dăuna altora; Cultivarea perseverenței și a aspirației constante de a atinge rezultate deosebite în domeniul artelor.		
3.1. Elaborarea unor soluții compoziționale expresive, cu valoare conceptuală și simbolică în realizarea compozițiilor tematice. 3.2. Integrarea experiențelor artistice, culturale și sociale în proiecte plastice coerente. 3.3. Dezvoltarea unui discurs vizual personal, în realizarea compoziției modulare. 3.4. Evaluarea critică a propriei interpretări și Manifestarea unei deschideri reflexive asupra impactului expresiv al lucrării.	1. Compoziția figurativă • Reprezentarea omului în creația artiștilor plastici. • Chipul omului în compoziție. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Studierea modului de reprezentare a chipului uman în diferite epoci, în baza reproducerilor de artă. - Exerciții/ schițe de reprezentare a corpului uman, schițe de compoziții cu subiect cotidian. 2. Compoziția tematică • Compoziție cu subiect istoric. • Compoziție cu subiect mitologic. • Compoziție metaforică. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Realizarea unei compoziții tematice imitând unul din stilurile artistice studiate. - <i>Lucrare practică:</i> Compoziție figurativă sau compoziție cu caracter arhitectural, tehnica de lucru la liberă alegere, subiectul este propus de către profesor, format 40x50 cm. 3. Compoziția modulară	Elevul/eleva: • identifică și să explice resursele expresive ale figurii umane, ale mitologiei și ale istoriei în transmiterea unor concepte sau metafore vizuale; • construiește scheme compoziționale figurative sau metaforice, adaptând limbajul plastic la tema aleasă (istorică, mitologică sau contemporană); • elaborează o compoziție tematică expresivă, utilizând simbolul plastic pentru a conferi valoare conceptuală lucrării; • recunoaște modul în care curentele artistice (clasice și contemporane) au reprezentat chipul uman și subiectele sociale/istorice de-a lungul timpului; • sintetizează repere din experiența culturală personală sau cotidiană în elaborarea schițelor pentru proiecte plastice tematice; • realizează o lucrare plastică coerentă ce reflectă o viziune personală asupra unor aspecte culturale sau sociale relevante; • definește noțiunile de <i>modul</i>, <i>rețea modulară</i> și <i>centru de interes</i> în organizarea spațiului plastic;

	• Moduri și procedee de obținere a modulului. <i>Teme aplicative sugerate:</i> - Studierea în baza imaginilor a noțiunii de modul și mod/ procedeu de obținere a compozițiilor modulare. - Schițe de realizare a compoziției modulare cu un centru de interes în tehnici grafice. - <i>Lucrare practică:</i> Compoziție modulară, format 40x50 cm. 4. Compoziția în Arta Contemporană - Portofoliul cu schițe, căutări, exersări etc. Conținuturi interdisciplinare: Istoria Artei și Istorie Universală - analiza modului de reprezentare a corpului uman, a miturilor și evenimentelor istorice de la Antichitate la Arta Contemporană; Literatură și Mitologie - transpunerea vizuală a narațiunilor mitologice, a simbolurilor literare și a metanarațiunilor în compoziții alegorice; Matematică și Geometrie - proporții, rețele de acoperire a planului, simetrie, translație, rotație și geometrie modulară. Integrarea noilor educații: Educația pentru patrimoniu cultural - revalorificarea motivelor istorice și mitologice specifice identității naționale și universale în lucrări plastice contemporane; Educația digitală și media - combinarea tehnicilor tradiționale (pictură, grafică) cu aplicațiile digitale pentru crearea de module sau simularea compozițiilor pe calculator. Temă cross-curriculară: „Geometria frumosului digitalizat”, realizarea de pattern-uri decorative cu software grafic, apoi compararea cu lucrările manuale. Discipline asociate: Compoziție, Biologie, Matematică, Tehnologie digitală. Noțiuni-cheie: chip uman, figura umană, schiță după natură, subiect istoric, subiect mitologic, metaforă vizuală, alegorie, modul, rețea modulară, ritm, multiplicare,	• creează module vizuale originale și să experimenteze diferite procedee de multiplicare, ritm și structurare a spațiului pe format 40x50 cm.; • exprimă o identitate stilistică proprie în cadrul compoziției modulare, integrând căutările din portofoliul de schițe și exersări; • analizeze propria lucrare plastică/modulară pe baza criteriilor de expresivitate, coerență conceptuală și calitate tehnică; • reflectă deschis asupra parcursului creativ personal (de la etapa de schiță până la lucrarea finală), identificând opțiunile plastice reușite și direcțiile de îmbunătățire; • argumentează impactul emoțional și ideatic al compoziției create în cadrul unei dezbateri sau prezentări de portofoliu.
--	--	--

	deconstrucție, reordonare, centru de interes, discurs vizual, expresivitate plastică, interpretare personală, portofoliu de creație, deschidere reflexivă.	
Unități de învățare 4 Proiecte artistice – 12 ore		
Valori proiectate la nivel unității de învățare: Valori personale: Educarea responsabilității artistice și profesionale; Cultivarea spiritului de echipă și cooperare creativă; Formarea perseverenței și a angajamentului în realizarea produsului artistic; Dezvoltarea gândirii vizuale; Cultivarea libertății de a-și exprima opiniile și convingerile fără de a dăuna altora.		
4.1. Elaborarea unor proiecte artistice cu relevanță comunitară sau culturală. 4.2. Adaptarea soluțiilor compoziționale la cerințe reale și public-țintă specific. 4.3. Manifestarea unei atitudini reflexive și responsabile față de valorificarea experiențelor artistice în societate.	1. Proiecte comunitare: campanii vizuale pentru evenimente locale/ școlare. Teme aplicative sugerate: - Consolidarea alfabetului vizual și transferul din mediul imediat în cel plastic. Subiecte sugerate: - „Patrimoniul viu” – album cu fotografii și desene inspirate de monumente locale, cu texte explicative. - „Dialogul culturilor” - lucrări în tehnici mixte inspirate din simboluri ale diferitelor civilizații. - „Poduri între generații” - proiect colaborativ cu părinți/bunici, reinterpretând povești sau tradiții. Conținuturi interdisciplinare: Istorie și Etnografie - cercetarea tradițiilor, a meșteșugurilor și a moștenirii arhitecturale/culturale locale; Fotografie și Design tipografic - îmbinarea compozițiilor fotografice cu grafica manuală și așezarea în pagină a textului explicativ. Integrarea noilor educații: Educația pentru patrimoniul cultural - conștientizarea importanței salvagărdării „patrimoniului viu” (tradiții, istorii orale, meșteșuguri) și promovarea acestuia în rândul tinerilor prin mijloace artistice moderne; Educația interculturală: Cultivarea empatiei, a toleranței și a respectului pentru diversitate	Elevul/eleva: • identifică și documentează elemente de patrimoniu local, tradiții sau mituri comunitare relevante pentru conceperea unei campanii vizuale; • aplică tehnici mixte (fotografie, desen, pictură, grafică) pentru a crea un album vizual sau o serie de lucrări tematice cu rol cultural; • elaborează un proiect artistic comunitar coerent, îmbinând armonios imaginea plastică cu textul explicativ sau narativ; • analizează profilul publicului-țintă (ex.: comunitatea locală, tineri, vârstnici) și identifică codurile vizuale potrivite pentru transmiterea eficientă a mesajului; • adaptează alfabetul vizual (compoziție, cromatică, tipografie, nivel de lizibilitate) în funcție de suportul ales (afiș, album, pliant, postare media); • integrează resurse din arhive de familie sau comunitate în compoziții vizuale adaptate cerințelor de comunicare interculturală și intergenerațională;

	prin explorarea și valorificarea motivelor vizuale specifice altor civilizații și culturi („<i>Dialogul culturilor</i>”); Educația pentru valorile cetățenești și coeziune socială: Implicarea activă în viața comunității prin realizarea de parteneriate vizuale cu părinții, bunicii sau instituțiile de cultură locale („<i>Poduri între generații</i>”). Proiect interdisciplinar: „Harta afectivă a comunității: Povești, Chipuri și Lucruri” - proiect colaborativ și integrat prin care elevii creează o campanie vizuală și o publicație artistică hibridă (album fizic + digital) dedicată conservării memoriei colective locale. Noțiuni-cheie: Campanie vizuală, album tematic, design editorial, public-țintă, text explicativ, alfabet vizual, patrimoniu viu, memorie colectivă, dialog intercultural, punte intergenerațională, identitate culturală, tehnică mixtă, foto-documentare, transfer de imagine, colaj narativ, intervenție grafică, valorificare comunitară.	• evaluează rolul social și cultural al artei în conservarea identității și în stimularea dialogului dintre generații și culturi; • reflectă asupra responsabilității etice și plastice pe care o poartă artistul atunci când reprezintă valori sau memorii ale comunității; • argumentează utilitatea socială și impactul emotiv ale propriilor proiecte vizuale în cadrul unei prezentări publice sau expoziții comunitare.
--	---	---

6. Finalitățile învățării pe clase

Clasa	Finalitățile învățării
X	<i>La sfârșitul clasei, elevul sau eleva:</i> - identifică și analizează rolului materialelor, a elementelor de limbaj plastic și a procedeelelor compoziționale în structurarea diferitelor discursuri vizual-artistice; - Identifică și interpretează raportul dintre conținutul de idei și structura formală în opera de artă plastică, cu accent pe particularitățile limbajului artei moderne și contemporane; - identifică maniere de exprimare vizual-plastică caracteristice pentru compoziția plastică și decorativă din diverse perioade artistice; - conștientizează rolul compoziției plastice dincolo de șevalet/atelier și înțelegerea modului în care arta plastică comunică în spațiul public și în comunitate; - experimentează dirijat și liber materiale, tehnici și acorduri cromatice pentru obținerea de structuri plastice, efecte de textură și combinații formă-culoare; - operează cu scheme geometrice fundamentale (triunghi, pătrat, cerc, piramidă) și cu Secțiunea de Aur pentru organizarea armonioasă și echilibrată a spațiului plastic; - exprimă opinii față de unele fenomene sociale prin intermediul materialelor, tehnicilor și modurilor de construire a spațiului plastic (plan și volumetric); - aplică structuri compoziționale deschise și închise, organizate pe registre orizontale, verticale sau diagonale; - valorifică experiențele personale în realizarea compozițiilor tematice; - elaborează compoziții plastice originale, prin integrarea sinergică a subiectului, materialului, tehnicii și a procedeelelor de organizare ritmică și echilibrată a spațiului plastic; - elaborează proiecte compoziționale originale prin reinterpretarea creativă a motivelor și formelor plastice; - argumentează critic și reflexiv deciziile plastice adoptate în propriile lucrări și evaluează conceptul și tehnica discursului vizual în contexte artistice comparative; - transpunerea ideii artistice în lucrarea plastică prin gruparea, proporționarea și coordonarea dinamicii elementelor/personajelor în raport direct cu structura compozițională aleasă. - transpune abilitățile compoziționale (echilibru, ritm, volumetrie, structuri decorative) în design vizual, amenajări de spațiu, afișe de eveniment, intervenții artistice sau proiecte educaționale; - manifestă deschidere față de public/comunitate prin expoziții, proiecte colaborative, prezentări de portofoliu sau acțiuni de popularizare a artei vizuale.
XI	<i>La sfârșitul clasei, elevul sau eleva:</i> - analizează modul de utilizare a mijloacelor plastice în diverse tipuri de compoziții (decorative, figurative, abstracte); - identifică și analizează mijloace plastice de structurare a centrului compozițional în opere de artă; - analizează comparativ expresivități plastice în compoziția realistă și abstractă; - diferențiază structuri și principii compoziționale fundamentale prin observare și exersare stilistică; - aplică conștient principiile compoziționale în organizarea spațiului plastic; - aplică variat procedee artistice în obținerea centrului de interes și a tensiunii compoziționale; - aplică structuri statice și dinamice în realizarea unor lucrări plastice tematice; - obține expresivități vizual-plastice, utilizând contraste de mărime/ formă/ culoare/ non-culoare în compoziții vizual-plastice; - subordonează și organizează elemente plastic-expresive prin proporționare și grupare în compoziții complexe; - elaborează produse vizuale adaptate unor contexte reale (evenimente școlare, proiecte comunitare); - elaborează compoziții plastice complexe, figurative sau non-figurative, demonstrând raportarea tehnicii la viziunea artistică; - colaborează eficient în realizarea proiectelor artistice de grup;

	- argumentează alegerile plastice (culoare, formă, structură) în raport cu intenția artistică; - transpune mesajul social în creații artistice originale și îl valorifică prin medii digitale și expoziționale; - manifestă responsabilități și deschideri față de impactul social al produselor vizuale asupra publicului, societății.
XII	<i>La sfârșitul clasei, elevul sau eleva:</i> - valorifică creativ mijloacele artistico-plastice în elaborarea compozițiilor originale; - valorifică creativ structurile compoziționale în proiecte artistice originale; - elaborează proiecte compoziționale personale, bazate pe concepte artistice proprii; - elaborează soluții compoziționale expresive, cu valoare conceptuală și simbolică în realizarea compozițiilor tematice; - elaborează compoziții prin integrarea complexă a structurilor compoziționale, adaptate intenției artistice personale; - integrează experiențe artistice, culturale și sociale în proiecte plastice coerente; - elaborează proiecte artistice cu relevanță comunitară sau culturală. - dezvoltă un discurs vizual personal, în realizarea compoziției modulare; - adaptează soluții compoziționale la cerințe reale și public-țintă specific; - evaluează critic propriile lucrări și ajustează demersului artistic; - evaluează critic eficiența structurii compoziționale și a tehnicii utilizate; - manifestă flexibilitate și inovație în utilizarea structurilor compoziționale și a tehnicilor artistice; - manifestă un stil personal și o expresie artistică autentică, susținută de sensibilitate estetică și coerență conceptuală. - manifestă maturitate artistică, autonomie, profesionalism și responsabilitate față de valorificarea experiențelor artistice proprii în societate.

- Bibliografie

Cadrul legal și normativ

- Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014;
- *Cadrul de referință al Curriculumului Național*, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Chișinău, 2025;
- Ordinul nr. 55, din 15.01.2025 „Cu privire la aprobarea Concepției dezvoltării curriculumului școlar”, Ministerul Educației și Cercetării;
- *Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal*, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Ediția în vigoare.

Literatură în domeniul Teoria compoziției, limbaj vizual și structură

- **Daghi Ion**, *Compoziția decorativă frontală*, Editura Prim SRL, Chișinău, 2010;
- **Daghi Ion**, *Mijloacele de realizare a compoziției decorative frontale*, Editura Lumina, Chișinău, 1993;
- **Dumitrescu Zamfir**, *Ars Perspectivae*, Editura Meridiane, București, 2002;
- **Șușala Ion N.; Bărbulescu, Ovidiu**, *Compoziția în artele plastice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993;
- **Nanu Adina**, *Vezi? Despre limbajul artelor plastice*, Editura Vizual, București, 1996;
- **Lăzărescu Liviu**, *Culoarea în artă*, Editura Polirom, Iași, 2009;
- **Achiței Gheorghe**, *Frumosul dincolo de artă*, Editura Meridiane, București, 1988;

- **Bicec Viorel**, *Compoziția plastică: teorie și practică*, Editura Spiru Haret, Iași, 2003;
- **Călinescu Matei**, *Eseuri despre arta modernă*, Editura Eminescu, București, 1987;
- **Dumitrescu Zamfir**, *Structuri compoziționale*, Editura Meridiane, București, 1985;
- **Gheorghiu Adrian**, *Proporții și trasee directe în artele plastice*, Editura Tehnică, București, 1981;
- **Pleșu Andrei**, *Ochiul și lucrurile*, Editura Meridiane, București, 1986;
- **Arnheim Rudolf**, *Artă și percepția vizuală*, Editura Meridiane, București, 1979;
- **Itten Johannes**, *Artă culorii*, Editura RAO, București, 2008 (titlu orig.: *Kunst der Farbe*, Otto Maier Verlag, Ravensburg, 1961);
- **Kandinsky Wassily**, *Punctul și linia față de suprafață*, Editura RAO, București, 2003 (titlu orig.: *Punkt und Linie zu Fläche*, Albert Langen Verlag, München, 1926);
- **Kandinsky Wassily**, *Despre spiritual în artă*, Editura Meridiane, București, 1994;
- **Klee, Paul** – *Schițe pedagogice*, Editura Meridiane, București, 1973 (titlu orig.: *Pädagogisches Skizzenbuch*, Bauhausbücher, 1925);
- **Lhote, André**, *Tratat despre peisaj și figură*, Editura Meridiane, București, 1969;
- **Wong, Wucius**, *Principles of Two-Dimensional Design*, John Wiley & Sons, New York, 1972; **Florensky, Pavel**, *Perspectiva inversă*, Editura Humanitas, București, 1997.

Studii și cercetări privind Metodica predării artelor plastice și ghiduri pedagogice

- **Brigalda Eleonora**, *Evoluția picturii de gen din Republica Moldova (1945–2000)*, Editura Știință, Chișinău, 2002;
- **Brigalda Eleonora**, *Educația artistică. Ghiduri metodologice*, Grupul Editorial Litera, Chișinău, 2000;
- **Șușala Ion N.**, *Educație plastică / Metodica predării artelor plastice*, Editura Aramis, București, 2005;
- **Savu-Cristescu, Maria**, *Metodica predării educației plastice în învățământul preuniversitar*, Editura Corint, București, 2008.

Literatură în domeniul didactic (psihopedagogic)

- **Achiri I., Bolboceanu A.**, *Evaluarea standardelor educaționale*. Chișinău: Print-Caro, 2009;
- **Cerghit I., Neașcu I.**, *Prelegeri pedagogice*. Iași: Editura Polirom, 2001;
- **Chiș V.**, *Pedagogia contemporană, pedagogia pentru competențe*. Cluj, 2005;
- **Chiș V.**, *Provocările pedagogiei contemporane*, Cluj-Napoca: Editura PUC, 2001;
- **Crețu C.**, *Curriculum diferențiat și personalizat*, editura Polirom, Iași, 1998;
- **Cristea M.**, *Sistemul educațional și personalitatea. Dimensiunea estetică*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1994;
- **Cristea S.**, *Dicționar de pedagogie*; Editura Litera Internațional, Chișinău-București, 2000;
- **Cucoș C.**, *Pedagogie generală*, Iași: Editura Polirom, 2000;
- **Guțu V., Achiri I.**, *Evaluarea curriculumului școlar. Ghid metodologic*. Chișinău, 2009;
- **Jinga I., Istrate, E.**, (coord.), *Manual de Pedagogie*, București, All, 2001;
- **Nicola I.**, *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Aramis, 2000;
- **Stoica A.**, *Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică*. București: Editura Humanitas. Educațional, 2003.